

УДК 78.02+781.1

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2022-1-5>

Сергій ГРІНЧЕНКО

Народний артист України,

професор кафедри баяна і акордеона,

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського,

вул. Архітектора Городецького 1-3/11, м. Київ, Україна, 01001

grinserg@ukr.net

ORCID: 0000-0002-1340-7040

Віталій ЗАЄЦЬ

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри баяна і акордеона,

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського,

вул. Архітектора Городецького 1-3/11, м. Київ, Україна, 01001

zaetsa@ukr.net

ORCID: 0000-0002-1013-5270

Бібліографічний опис статті: Грінченко, С., Заєць, В. Охманюк, В. (2022). Функціональна суть мікроструктурного інтонування в процесі формування виконавської майстерності музиканта. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 35–42, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-1-5>

**ФУНКЦІОНАЛЬНА СУТЬ МІКРОСТРУКТУРНОГО ІНТОНУВАННЯ
В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МУЗИКАНТА**

У статті розглянуто функціональну суть технологічного процесу вимовлення формул мікроструктурного інтонування у площині розвитку емоційного мислення музиканта-виконавця.

Одним з найважливіших аспектів у даному процесі виховання є момент пізнання в інтонуванні образно-звукових сполучень на протязі часового (від початкової стадії навчання – до періоду зрілої майстерності) спілкування з музично-виконавським мистецтвом.

На даному етапі генерується нове бачення технологічних дій щодо механізмів втілення практично-емоційних сутнісних дій мислення музиканта-виконавця. Усвідомленість оперування формулами мікроструктурного інтонування в процесі навчання – це, перш за все, взаємодія механізмів дискурсивності, аналогії, інтуїції, мимовільного запам'ятовування.

Процес вимовляння інтонаційних мікро-макропобудов є одним із видів діяльності. Це означає, що йому притаманні певні специфічні характеристики-ознаки, властиві діяльності в загальному розумінні даного поняття (активність, вмотивованість, цілеспрямованість, ситуативність, евристичність).

Якісні характеристики формул смислового вимовляння мікроструктурних побудов як діяльності забезпечують умови для створення кінцевого продукту (а саме – наповнення художньо-образним інтерпретаційним змістом музичного твору), якому також притаманні певні якості (структурність, логічність, цілеспрямованість, інформативність, виразність, продуктивність, автоматизованість, гнучкість та динамічність).

Всі якості як функціональна суть технологічного процесу вимовляння формул мікроструктурного (смислового) інтонування шляхом їх інтеграції обумовлюють емоційний вплив на слухача і складають операційний професіональний комплекс.

Використання формул мікроструктурного інтонування у практиці музичної педагогіки дієво-ефективне і як правило діє на усвідомленому і процесуальному підрівнях, що слугує різнонаправленому розвиткові мислення музиканта-виконавця.

Ключові слова: технологія, методологія, специфіка виконавського мислення, мікроструктурне інтонування.

Sergiy GRINCHENKO

People's Artist of Ukraine,

professor at the Department of Bayan and Accordion,

Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, st. Architect Gorodetsky 1-3/11, Kyiv, Ukraine, 01001

grinserg@ukr.net

ORCID: 0000-0002-1340-7040

Vitaliy ZAETS

PhD in Arts

associate professor at the Department of Bayan and Accordion,

Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, st. Architect Gorodetsky 1-3/11, Kyiv, Ukraine, 01001

zaetsa@ukr.net

ORCID: 0000-0002-1013-5270

To cite this article: Grinchenko, S., Zaets, V. (2022). Funktsionalna sut mikrostrukturnoho intonuvannia v protsesi formuvannia vykonavskoi maisternosti muzykanta [The functional essence of microstructural intonation in the process of forming the musician's performing skills]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 35–42, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-1-5>

THE FUNCTIONAL ESSENCE OF MICROSTRUCTURAL INTONATION IN THE PROCESS OF FORMING THE MUSICIAN'S PERFORMING SKILLS

The paper considers the functional nature of the process pronouncing formulas microstructural intonation as a tool of emotional thinking of the performing musician.

One of the most important aspects in the process of education is a moment of knowledge of intonation figuratively audio messages over the time (from the initial stage of training - before the period of the mature skill) to communicate with music and the performing arts.

At this stage, it generates a new vision of technology on the mechanisms of action of the essential practical and emotional thinking actions of the performing musician. Awareness of operating formulas microstructural intonation in the learning process - is, first of all, the interaction mechanisms of discourse, analogies, intuition involuntary memory.

The process of casting intonation micro-macro constructions is one of the activities. This means that it has certain specific characteristics, characteristics of an activity in the general sense of the concept (activity, motivation, focus, situational, heuristics).

The qualitative characteristics of the semantic formulas casting microstructure constructions as activities provide the conditions for the creation of the final product (ie - filling the artistic and imaginative interpretive content of a piece of music), which is also characterized by a certain quality (structure, consistency, commitment, information content, expressiveness, performance, automation, flexibility and dynamic).

All qualities as functional essence of the process of microstructural pronouncing formulas (notional) intoning by integrating them cause emotional impact on the listener and make operational a professional suite.

The use of micro-structural formulas of intonation in the practice of music pedagogy effectively, efficiently and usually operates on a conscious and sub-level procedural, that is multidirectional development of thinking of the performing musician.

Key words: *technology, methodology, specific of performance thought, microstructural intoning.*

Постановка проблеми. Постійна актуальність даної теми визначається необхідністю розкриття специфічної безперервності процесу логічного мислення музиканта-виконавця як творчої особистості в пошуках художньо-образних інтелектуально-почуттєвих надбань. Тому, необхідно звернутись до загального розуміння поняття *логіки* – науки про можливості людського інтелекту в розумінні глобальних закономірностей і процесів існуючої дійсності з однієї сторони і, з іншої, – науки про пізнання найтонших нюансів людської психіки – духо-

вності; науки, яка визначає пізнання не самою собою (не дивлячись на певні напрацювання прийомів, методів, засобів, понять, тлумачень, формотворчих сполук тощо), а за допомогою конкретних інтелектуально-операційних дій людини.

Оскільки *діяльне* постійно присутнє як при-таманне особистості (навіть у бездіяльному проходять процеси діяльного, наприклад, – асоціативно-почуттєво-розумові), то і відображення діяльного завжди, безсумнівно, втілюється в логічних операціях.

Незалежно від аспектів, які безпосередньо керують становленням логічного мислення, доцільно констатувати, що конкретно-необхідні музично-виконавські дії конкретної особистості у порівнянні із загально науковими, мають визначальне значення.

Вище зазначене спонукає науковців до комплексного дослідження ідей смислового інтонування через усвідомлення специфіки психофізіологічних станів-процесів музиканта-виконавця при тлумаченні та виконанні музичних творів.

Аналіз досліджень. «Музика не існує поза процесу інтонування» (Асаф'єв, 1971: 226). Визначення, на наш погляд, цілком вірне, бо поза інтонування не може існувати не тільки музика, а й взагалі – елементарне людське спілкування.

Звертаючись до музикознавчо-методологічної літератури у музикознавстві зауважимо, що врят чи є ще багато таких часто вживаних слів як «інтонація» або «інтонування». Істотні напрацювання у вивченні інтонаційної природи музики зроблено Б. Асаф'євим і Б. Яворським.

Огляд більшості публікацій демонструє, що музична інтонація є незмінно важливим засобом для виконавця у втіленні інтерпретаторського задуму виконуваного музичного твору, але при цьому, на жаль, не розглядають зовсім, або в недостатній мірі, осмислене інтонування як технологічний процес (Медушевский, 1976; Сохор, 1980; Малинковская, 1990; Арановский, 1974). Звідси постановку самої мети навчання – навчання інтонаційного (логічного) мислення – не забезпечено реалізуючим технологічним комплексом засобів і прийомів, що, як наслідок, призводить до певної девальвації як самої ідеї інтонування, так і використовуваних способів.

Натомість у теорії виконавської майстерності М. Давидова роль технологічних засобів виконують формули мікроструктурного інтонування. Маючи на увазі, що музика є процес безперервної модифікації напруженостей і співнапруженостей у великому й малому масштабі часу, автор цілком правомірно пропонує звести всі виконавські завдання до єдиного знаменника: «до створення динаміки процесу смислового інтонування, до динаміки в найширшому її значенні» (Давидов, 2004: 45).

Мета статті – розглянути якісні характеристики-ознаки механізмів втілення прак-

тично-емоційних сутнісних дій мислення музиканта-виконавця, що спрацьовують в процесі конкретно-усвідомленого оперування формулами мікроструктурного інтонування.

Виклад основного матеріалу. За М. Давидовим, формули мікроструктурного інтонування складають технологічну основу виконавського інтонування (Давидов, 2004). Їх діяння активізує й розвиває логічне музичне мислення музиканта-виконавця разом із комплексним формуванням виконавської майстерності. «Якщо учень не опанує елементарними навичками смислового інтонування, то подальша перспектива стати майстром «інтонованого смислу» – сумнівна. Провід – *смислове інтонування і мистецтво інтонованого смислу* (логічно-обумовлене) становить перспективу формування емоційно-логічного виконавського мислення музиканта» (Самітов, 2011: 104).

Говорячи про навчання осмисленого інтонування на мікрорівні, може скластися враження що весь навчальний процес зводиться до звичайного, так би мовити, насичення (часто не одухотвореного) традиційного навчального процесу вимовлюваними формулами, що, звичайно, покращувало б його частково, але не в змозі по суті вплинути на цілісне осмислення музичного твору. Але, в міру того як змінюється формування мотиваційних спрямовувань щодо поставленої мети, повинна змінюватись і схема навчання, бо певна мета може бути досягнута тільки за допомогою визначених, адекватних їй засобів (від навчання вимові на рівні мікроструктур до його навчання на рівні макроструктур), де кінцевим результатом є навчання цілісного інтонаційного художньо-образного виконавського мовлення.

Паралельно вимовлянням мікро-макроструктурних утворень як м'язово-рухових навичок постає проблема розширення образно-емоційної сфери виконавця. У цьому напрямку необхідно відзначити науково-практичні спостереження В. Самітова, який відзначає, що є два найбільш оптимальні шляхи: поглиблення інтонованого смислу музичного матеріалу і, в зв'язку з цим, вибір репертуару, наприклад, програма для середніх спеціальних музичних шкіл за фахом баян (Спеціальний інструмент баян, 2005). Саме ці фактори за його словами виховують почуттєве ставлення до сприйняття нових вражень, почуттів, емоцій. В. Самітов

концентрує увагу на тому, що «одним з найважливіших аспектів у даному процесі виховання є момент пізнання в інтонуванні образно-звукових сполучень на протязі часового (від початкової стадії навчання – до періоду зрілої майстерності) спілкування з музично-виконавським мистецтвом» (Самітов, 2011: 102).

М. Давидов пропонує важливу тезу: тандем слухо-моторних уявлень і м'язово-дотикових навичок є першочерговим у втіленні інтонаційного осмислення музичного процесу як генеруючої ланки загального художньо-образного виконавського мислення (Давидов, 2004).

Тут може виникнути заперечення, що при цьому відділяється смислово-розумовий процес від технологічних дій. Але в даному випадку мислення музиканта-виконавця формується залежно й незалежно від кінцевих результатів інтерпретаційного пошуку природним чином у процесі реальної пізнавальної діяльності, живого конкретно-усвідомленого оперування формулами мікроструктурного інтонування в контексті конкретного музичного матеріалу. Адже виконання музичного твору як процес усвідомлення вимагає досконалого володіння знаряддями всіх технологічних засобів музично-виконавської виразності.

На даному етапі генерується нове бачення технологічних дій щодо *механізмів* втілення практично-емоційних сутнісних дій мислення музиканта-виконавця. Назвемо їх:

1. Механізм орієнтації та оцінки власних почуттів, що формується в процесі спілкування й навчання.

2. Механізм *художньої* цілеспрямованості виконуваних задач.

3. Механізм прогнозування вимовляння мікро-макроутворень у процесі розгортання *драматургії* музичного твору.

4. Механізм *комбінування* масштабнотематичних структур: мотивів, фраз, речень, періодів, – тобто, семантичних ритміноінтонаційних одиниць.

5. Механізм *конструювання* змістовної структури і авторської концепції музичного твору.

6. Механізм *саморегуляції*, що відповідає за досконале вимовляння власного бачення моделі виконаного твору.

Дані механізми сприяють вирішенню подальших творчо-виконавських намірів.

Відзначимо, що процес вимовляння інтонаційних мікро-макропобудов є одним із видів діяльності. А це означає, що йому притаманні певні специфічні характеристики-ознаки, властиві діяльності в загальному розумінні даного поняття. Виділимо її наступні типи: *активність, вмотивованість, цілеспрямованість, ситуативність, евристичність*.

Активність. Вимовляння формул мікроструктурного інтонування (сислове інтонування) – це завжди процес активний (навіть у період фізіологічно-рухового спокою), бо в ньому виявляється ставлення виконавця до змісту виконуваного твору (його елемента, уривка). Притому, це виявляється не тільки тоді, коли виконавець інтонує виконання музичного твору, але й у слухача, в період коли він слухає (так звана внутрішня активність). У даному разі мається на увазі не та її сторона, яка спрямована на пасивне мимовільне слухання, на розуміння самого вимовляння музичної матерії (рецепція – процес є по-своєму активний), а й активність реакції на те, що сприймається: попутна оцінка змістовної сторони інтонованого абрисного вимовляння елементів мелодичної структури та вимовляння окремих інтонацій, часткове передбачення-планування виконавської ідеї (задуму) і т. д. Внутрішня *активність* можлива лише завдяки тому, що предмет спілкування (музична матерія) значить для даної особистості, а відповідно викликає і породжує в неї певні емоції, емоційне ставлення.

Саме *активність* забезпечує ініціативну інтонаційно-вимовну поведінку музиканта-виконавця, що є необхідною умовою для досягнення поставленої мети, намічених цілей.

Вмотивованість. Осмислене інтонування від психофізіологічних спонукань завжди вмотивоване, адже, існує потреба у звершенні мотиваційних дій, які керуються *мотиваційними намірами*, що обумовлено генетичними психофізіологічними потребами виконавця.

В основі мотиваційних намірів лежить потреба, перш за все, в донесенні до слухача образно-емоційного змісту-задуму виконаного музичного твору і власного проникнення в його образно-емоційний зміст із метою сприймання нових алегорично-афективних вражень від цього проникнення як особистісних, так і слухачьких. З іншого боку – це потреба у звершенні окремої інтонації, інтонаційної мікро-макропобудови.

Смислове інтонування мотивується потребою вираження почуттів, які вже закладені й набуті у свідомості виконавця.

Цілеспрямованість. Будучи актом мотивованим, процес смислового інтонування завжди цілеспрямований, оскільки будь-яке вимовляння інтонаційних мікро-макропобудов має певну мету. Можна було б висловитися, що їх безцільне вимовляння не має жодного відношення до виконавської інтерпретації музичного твору. І це частково вірно. Але, з іншого боку, виконавець у процесі заучування формул, що зводиться до такого поняття як вправи, оволодіває технологічним художньо-інтерпретаторським комплексним потенціалом, який у перспективі стає основою у формуванні виконавської майстерності.

Виконавець-інтерпретатор завжди хоче досягти своїми виконавськими діями певної мети: показати власне ставлення до виконуваного твору; власні інтелектуальні й технічні спроможності, як виконавця; донести його зміст, переконати слухача тощо.

Подібні цілі можна назвати комунікативно-інтерпретаторськими завданнями музиканта-виконавця. Їх розв'язанню і служить цілеспрямованість смислового інтонування, тобто підпорядкованість усіх його якостей (як діяльності та як продукту) виконанню поставлених завдань в процесі виконання музичного твору. Тому смислове інтонування як процес дієвий може бути дійсно спрямовано-направленим лише тоді, коли йому властиві всі необхідні для цього якості, що інтегруються в самій цілеспрямованості.

За кожним із комунікативно-інтерпретаторських завдань, що виникають в окремих ситуаціях у процесі вивчення й виконання музичного твору, стоїть фронтальна мета смислового інтонування як діяльності. Вона полягає не просто в донесенні якоїсь інформації до слухача, а у впливі на нього самого на образно-емоційно-афектному рівні. У цьому полягає й визначальна суть смислового інтонування як засобу контактування між виконавцем і слухачем, що здійснюється завдяки вміло-професійній стратегії (реалізація творчих задумів) і тактиці (лінія, яку проводить виконавець у процесі виконання поставленої мети) інтерпретатора.

Напрошується висновок – музикант-виконавець повинен досить добре володіти тех-

нологічним звуко-дефініційно-мовленнєвим комплексом, уміти адекватно до ситуації тактико-стратегічно варіювати в процесі виконання музичної матерії в ім'я досягнення накресленої цілі – інтерпретації музичного твору як виконання комунікативно-творчої інтелектуально-технічно непрості задачі.

Ситуативність смислового інтонування як діяльність проявляється в співвідношенні мікроінтонаційних побудов з макрозагальними компонентами в процесі виконання музичного твору, а також у їх взаємоспіввідношенні. Маємо на увазі здатність мікроінтонації вміщуватись у загальну інтонаційну систему вземоспіввідношень, розвивати й рухати її в бажаному напрямку.

Евристичність. Мабуть, у кожній діяльності завчені, автоматизовані дії час від часу, повторюються по мірі своєї необхідності в залежності від ситуації, яка теж повторюється, репродукується. Людина, природно, в подібній ситуації спирається на відомі для неї алгоритми. Але будь-яка діяльність (у тому числі й виконавсько-творча) не може бути повністю алгоритмізована. Адже з виконавської практики відомо, що кожного разу, в залежності від різноманітних обставин, пов'язаних як із внутрішнім станом виконавця (настрій, самопочуття, наміри тощо), так і зовнішніми чинниками (акустика, реакція слухача(-ів) тощо), породжується, комбінується нова мікро-макроінтонаційна побудова відповідна ситуації та її вирішенню. Така непередбачуваність інтонаційно-смислових намірів та їх реалізація і є *евристичність* індивідуального виконавського процесу.

Якісні характеристики формул смислового вимовляння мікроструктурних побудов як діяльності забезпечують умови для створення кінцевого продукту (а саме – наповнення художньо-образним інтерпретаційним змістом музичного твору), якому також притаманні певні якості.

До таких якісних характеристик належать: *структурність, логічність, цілеспрямованість, інформативність, виразність, продуктивність, автоматизованість, гнучкість та динамічність.*

Структурність. Це якість, яка виявляється в тому, що формули як логічні побудови і як одиниці вимовляння перш за все мають свою власну структуру, яка притаманна будь-якому їх

рівню (чи то поодиноких фраз та їх сполучень, чи цілісної форми твору).

Пізнання структури всіх рівнів і визначення на цій основі інтонаційних мовленнєвих задумів має для навчання інтонаційного мовлення першочергове значення, оскільки кожний із їх рівнів надає виконавцю низку труднощів – технологічних, розумових. Це обумовлює певну кількість помилок у логічному інтонаційному промовлянні міжфразових з'єднань, що може призвести до неорганічності побудови розуміння загальної моделі музичного твору. Тому наступною, не менш важливою якістю є *логічність* як критерій сприйняття якісних характеристик.

Щодо *логіки* смислового інтонування, мається на увазі така якість, яка забезпечується певно організованою послідовністю викладення мікро-макроінтонаційних побудов на всіх рівнях їх усвідомлення, пов'язаних поміж собою як внутрішньо, так і в цілісному контексті зовнішніх образно-змістовних взаємостосунків.

Логічність мікро-макроінтонаційних побудов служить цілі донесення драматургії художнього змісту інтерпретованого виконавцем музичного твору до слухача. Саме тому вона *невід'ємно пов'язана з цілеспрямованістю*.

Цілеспрямованість вимагає неабиякої професійної майстерності виконавця. Виконавець повинен на мікро-макрорівні єдності цих побудов утворювати *модель* виконуваного музичного твору й передбачати його цілісну драматургію.

Інформативність. Зважаючи на загально-визнане, нібито просте, на перший погляд, розуміння такого широковживаного й широкомасштабного поняття як *інформативність*, вважаємо за необхідне визнати за найбільш об'єктивне, особливо, в нашій площині уваги, трактування В. Тростнікова: «З самого початку раз і назавжди запам'ятаємо головне: інформація є характеристикою не повідомлення, а співвідношення між повідомленням і його споживачем» (Тростников, 1970: 15). Згідно з цим судженням визначається факт того, що без наявності слухача, хоч би й уявного, говорити про інформацію так само не рентабельно, як і без наявності самої інформації-повідомлення. У даній ситуації інформативність утворює сполуку з такими поняттями, як користь, ефективність, цінність, враження тощо. Це обумовлює те, що інформація, закладена в інтонаційно-смисловій інтонованості музичної матерії, має

неоднаковий ступінь інформативності, в залежності від індивідуальних особливостей як слухача, так і виконавця, де цінністю виступає міра впливовості на слухача.

Звідси стає зрозумілим, що смислове інтонування виступає в ролі засобу спілкування між виконавцем і слухачем, володіючи *інформативністю* разом із усіма продуктивними якостями в процесі акту донесення образно-емоційного змісту виконуваного твору до слухача.

Виразність. Це якість осмисленого інтонування, яка слугує його дієвості. Як приклад, виразність проявляється в таких параметрах: логічний наголос, інтонаційне оформлення, емоційна окраска тощо.

Продуктивність. На дану якість, на нашу думку, слід звернути особливу увагу. Процес вимови мікро-макроструктури як першооснови інтерпретаційного задуму і його втілення в процесі виконання музичного твору безсумнівно формує новий якісно-рефлексивний продукт. Дана якість проявляється в наступних психолого-фізіологічних механізмах: репродукція, трансформація, комбінування.

Механізм репродукції працює на основі пам'яті (у процесі смислового інтонування виконавець репродукує формули мікроструктурного інтонування). Але більш цінними в даному розумінні є механізми комбінування і трансформації. У процесі комбінування в ролі одиниць виступають готові репродуковані заготовки, блоки. Відзначимо, що комбінування може здійснюватись як у межах окремих фраз, мотивів, так і в рамках цілісного музичного твору. Тісно взаємопов'язаний із комбінуванням механізм трансформації. У результаті його дії виконавець інтонаційно видозмінює фразу або її частину, як виконувану, так і, можливо, ту, що буквально щойно з'явилася в його свідомості. Дані механізми роблять процес вимовляння формул мікроінтонування *продуктивним*, «живим», творчим.

Умовна *автоматизованість*, а також *гнучкість* і *динамічність* є такими якостями, які забезпечують здатність перенесення навичок і їх функціонування в межах нового музичного матеріалу та економію часу в оволодінні ним. Вони формуються в процесі всього періоду навчання після набуття інших якостей.

Висновки. Слід визнати, що перенесення мікроінтонаційних процесів на інтонаційно-

інформаційні побудови (блоки) дозволяє виконавцеві мати справу з абсолютно іншими об'єктами управління. Принципово іншими стають швидкість процесів, можливості просторового зв'язування їх (мікромакропобудов) одного з одним. Процес інтонування стає більш інтелектуально зрозумілим і контрольованим. У їх управлінні значно підвищується інтелектуальна, творча сторона. Адже, кожен мікромакроелемент не просто «гвинтик» цілого, а важливий інтегрований елемент цілісного інтелектуально-художнього витвору. Мета полягає в тому, аби зробити творчі рефлексії виконавця практично миттєвими, а інтелектуально-творчо-стратегічне мислення безперервним інтерактивним реалізуючим процесом реструктуризації музичної матерії.

Всі якості як функціональна суть технологічного процесу вимовляння формул мікроструктурного (смыслового) інтонування шляхом їх інтеграції обумовлюють емоційний вплив на слухача і складають операційний професійний комплекс.

Згідно з викладеним матеріалом ми вважаємо, що процес оволодіння вимовлянням музично-інтонаційних побудов є перспективною моделлю виховання музиканта-виконавця в навчальному процесі. Тут осмислене інтонування розглядається не як методичний принцип, хай навіть і провідний, а як принцип *методологічний*, який визначає, з одного боку, методичні способи навчання, а з другого – вибір загальнонаукових методів пізнання, вихідних для побудови процесів усвідомлення навчання взагалі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арановский М. Г. Мышление, язык, семантика. *Проблемы музыкального мышления : сборник статей* / под ред. М. Г. Арановского. Москва : Музыка, 1974. С. 90-123.
2. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс : кн. 1-2. Москва : Музыка, 1971. 376 с.
3. Давидов М. А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (акордеоніста) : підручник. Київ : Музична Україна, 2004. 240 с.
4. Малинковская А. В. Фортепианно-исполнительское интонирование. Проблемы художественного интонирования на фортепиано и анализ их разработки в методико-теоретической литературе 16-20 веков : очерки. Москва : Музыка, 1990. 191 с.
5. Медушевский В. В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки. Москва : Музыка, 1976. 254 с.
6. Самітов В. З. Теоретичні основи фахового мислення музиканта-виконавця як критерій професійної майстерності : монографія. Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2011. 272 с.
7. Сохор А. Н. Социальная обусловленность музыкального мышления и восприятия. *Вопросы социологии и эстетики музыки* / сост. Ю. Капустин. Москва: Советский композитор, 1980. Вып. 1. С. 213–234.
8. Спеціальний інструмент баян : для серед. спец. муз. шкіл / В. М. Заєць, та ін. Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. 132 с.
9. Тростников В. Н. Человек и информация / отв. ред. А. Д. Урсул. Москва : Наука, 1970. 187 с.

REFERENCES

1. Aranovskij M. G. (1989). Myshlenie, yazyk, semantika [Thinking, language, semantics]. *Problemy muzykal'nogo myshleniya : sbornik statej – Problems of musical thinking: collection of articles*. M. G. Aranovskij (Ed.), (pp. 90-123). Moscow: Muzyka, [in Russian].
2. Asaf'ev B. (1971). *Muzykal'naya forma kak process : kn. 1-2. [Musical form as a process: books 1-2]*. Moscow: Muzyka, [in Russian].
3. Davydov M. A. (2004). *Teoretychni osnovy formuvannia vykonavskoi maisternosti baiianista (akordeonista) : pidruchnyk [Theoretical bases of formation of performing skill of the accordionist: textbook]*. Kyiv: Muzychna Ukraina [in Ukrainian].
4. Malinkovskaya A. V. (1971). *Fortepianno-ispolnitel'skoe intonirovanie. Problemy hudozhestvennogo intonirovaniya na fortepiano i analiz ih razrabotki v metodiko-teoreticheskoy literature 16-20 vekov: ocherki [Piano-performing intonation. Problems of artistic intonation on the piano and analysis of their development in the methodological and theoretical literature of the 16-20 centuries: essays]*. Moscow: Muzyka, [in Russian].
5. Medushevskij V. V. (1971). *O zakonomernostyah i sredstvakh hudozhestvennogo vozdejstviya muzyki [On the patterns and means of artistic influence of music]*. Moscow: Muzyka, [in Russian].
6. Samitov V. Z. (2011). *Teoretychni osnovy fakhovoho myslennia muzykanta-vykonavtsia yak kryterii profesiinoi maisternosti: monohrafiya [Theoretical bases of professional thinking of a musician-performer as a criterion of professional skill: monograph]*. Lutsk: PrAT «Volynska oblasna drukarnia».

7. Sohor A. N. (1980). *Social'naya obuslovlennost' muzykal'nogo myshleniya i vospriyatiya* [Social conditioning of musical thinking and perception]. *Voprosy sociologii i estetiki muzyki – Questions of sociology and aesthetics of music*. Y. Kapustin (Eds.), (ed. 1). Moscow: Sovetskij kompozitor, [in Russian].
8. Zaiets V. M., Davydov M. A., Samitov V. Z., Trotsenko V. M. (2005). *Spetsialnyi instrument baiian: dlia sered. spets. muz. shkil* [Special accordion instrument: for medium. special music schools]. Vinnytsia: NOVA KNYHA, [in Ukrainian].
9. Trostnikov V. N. (1970). *Chelovek i informaciya* [Human and information]. A. D. Ursul (Ed.). Moscow: Nauka, [in Russian].